

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU RAPORU

Esas No : 1/708

19/12/2012

Karar No : 32

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Bakanlar Kurulunca 12/11/2012 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan ve Başkanlıkça 13/11/2012 tarihinde esas komisyon olarak Adalet Komisyonuna, tali komisyon olarak da Komisyonomuza havale edilen 1/708 esas numaralı “Ceza Muhakemesi Kanunu ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı”, Hükümeti temsilen Adalet Bakanı Sadullah ERGİN, Adalet Bakanlığı Kanunlar Genel Müdürlüğü ile Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğü temsilcilerinin katılımlarıyla Komisyonomuzun 15/11/2012 tarihinde yaptığı 15 inci Toplantısında incelenip, görüşülmüştür.

Bilindiği gibi kanunlara ve toplumsal kurallara saygılı, sorumluluk taşıyan bir hayat tarzına uyumu kolaylaştırmak, hükümlünün sosyalleşmesini teşvik etmek, yeniden suç işlemesini engelleyici etkenleri güçlendirmek, günümüz ceza infaz sistemlerinin temel amaçları arasında sayılmaktadır. Hükümlülerin ruh ve beden sağlığını koruyucu ve geliştirici programları uygulamak ve topluma uyum sağlamalarına ve toplum hayatına geri dönemlerine önemli derecede yardımcı olmak üzere ceza infaz kurumlarında çeşitli mekanizmalar geliştirilmektedir. Söz konusu amaca yönelik olarak geliştirilen yöntem ve araçların sağlıklı bir şekilde sosyal ve gündelik yaşama geçirilmesi için hükümlüyle beraber kamu görevlileri, toplum ve aile bireylerinin de katkıda bulunması gerekmektedir.

Türk toplumunun temel yapısını oluşturan aile birliğine ve yaşamına Anayasamızın 10 uncu ve 41 inci maddelerinde yer verilmiş, bu hususta devletimize bazı sorumluluk ve yükümlülükler yüklenmiştir. Bu bağlamda ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunmasını sağlamak için gerekli önlemleri alma ve örgütleri kurma devlete görev olarak verilmiştir. Anayasamızda yapılan son değişiklikler ile çocuklar için alınacak tedbirlerin eşitlik ilkesine aykırı sayılmayacağı ve her çocuğun ana ve babasıyla kişisel ve doğrudan ilişki kurma ve sürdürme hakkına sahip olacağı benimsenmiştir.

Karşılaştırmalı mevzuatta da, Amerika Birleşik Devletlerinin bazı eyaletlerinde, Kanada, Brezilya, İspanya, Fransa, Almanya, Finlandiya, Danimarka, Hollanda, Estonya, Rusya, İsrail, Suudi Arabistan, Meksika, Arjantin, Filipinler, Hindistan ve Pakistan gibi ülkelerde hükümlü ile ailesinin görüşmesine imkan tanınmaktadır. Söz konusu amaç ve hükümler kapsamında ülkemizde de hükümlülerin aileleriyle belirli sürelerle görüşmesine imkan tanınması için düzenleme yapılması zorunluluğu hasıl olmuştur.

Hapis cezalarının her zaman iyi sonuç vermediği, hükümlünün toplumla bütünleşmesini gerçekleştirmede yeterli etkiyi yapmadığı, infaz rejimlerinde hükümlünün iyileştirilmesini ve topluma yeniden kazandırılmasına imkan sağlayacak iyileştirici değişiklikler yapılması ve insana değer veren düşüncelerin ön plana çıkması gerektiği ve ceza infaz hukukunda bu alanda değişiklikler yapılmasının gerekliliği öteden beri tartışılmaktadır.

Tüm hükümlülerin salıverilme sonrası topluma ve aile yaşamına uyumlarının kolaylaştırılması, uzun süreli hapis cezasına hükümlü olanların etkili bir sosyal desteği de içeren denetim altında cezalarının yerine getirilmesini ve koşullu salıverilme olanağının bulunmasını, salıverilenlerin toplumdaki yerlerini alabilmeleri için sosyal hizmetler ve diğer kuruluşlarla işbirliği içinde bulunulmasına ilişkin düzenlemelere Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesince hazırlanan R(87)3 sayılı “Avrupa Cezaevi Kuralları”nda da yer verilmiştir. Bu çerçevede yapılan değişiklikler ile açık ceza infaz kurumunda bulunan ve koşullu salıverilmelerine bir yıldan az süre kalan iyi halli hükümlülerin cezalarının koşullu salıverilme tarihine kadar olan kısmının denetimli serbestlik tedbiri uygulanmak suretiyle infazına karar verilmesine imkan sağlanmaktadır.

Sanığın sözlü savunmasını kendisini daha iyi ifade edeceğini belirttiği başka bir dilde yapabilmesine de imkan verilmektedir. Ayrıca 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunda yapılması öngörülen değişiklikler ile hükümlülerin dış dünyayla daha iyi ilişki kurlmaları sağlanmakta ve toplumsal hayata uyum sağlamalarında geçiş süreci öngörülmekte ve sanığın savunmasını daha iyi yapabilmesine imkan sağlanmaktadır.

Kanun Tasarısı ve gerekçesi incelendiğinde;

- 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 202 nci maddesi değişikliği ile sanığın meramını anlatabilecek ölçüde Türkçe bilmesine rağmen kendisini daha iyi ifade edebileceğini beyan ettiği başka bir dilde savunma yapabilmesinin,

- Ağır bir hasatlık veya sakatlık sebebiyle ceza infaz kurumu koşullarında hayatını yalnız idame ettirememe halinde infazın ertelenebilmesinin Cumhuriyet başsavcılığınca hükümlünün toplum güvenliği bakımından tehlike oluşturmayacağı değerlendirmesinin yapılmasının sonucunda ceza hukukumuzda yeni bir erteleme nedeninin girdiğinin,

- Hükümlü ve tutuklulara ödül olarak eş görüşmesi imkanının sağlanmasının yanı sıra iyi halli hükümlüler için azamî ziyaret süresi uygulanabileceği gibi tek kişilik odalarda televizyon bulundurma imkânı, takdir belgesi, hediye veya tavsiye mektubu verilebilmesinin,

- Hükümlünün isteği ile infazın ertelenmesi şartlarından mevcut düzenlemede üç yıl ve daha az süreli hapis cezaları için öngörülen erteleme miktarı, kasten işlenen suçlarda üç yıl, taksirle işlenen suçlardan ise beş yıl veya daha az süreli hapis cezaları bakımından uygulanabilmesinin,

- Üç yıldan fazla hapis cezalarının infazı için doğrudan yakalama emri çıkarılmasına ilişkin değişiklikle üç yıllık sınırın kasten işlenen suçlar bakımından korunmasının, taksirle işlenen suçlar bakımından ise beş yıla çıkarılmasının,

- Kapalı ceza infaz kurumlarında bulunan evli hükümlülerin, eşleriyle ceza infaz kurumu görevlisinin yakın nezareti olmaksızın görüşebilmesinin, çocuk hükümlülerin de ana ve babasıyla personelin yakın nezareti olmaksızın aile görüşmesi yapmasının,

- Kapalı ceza infaz kurumundan açık ceza infaz kurumuna veya açık ceza infaz kurumundan açık ceza infaz kurumuna nakillerin kurum görevlilerinin gözetimi olmaksızın hükümlülerin kendilerinin açık ceza infaz kurumuna gitmelerine imkan tanınmasının,

- Ölüm veya hastalık nedeniyle hükümlü ve tutuklulara verilen mazeret izinlerinde hükümlünün nerede kalacağı hususunun düzenlenmesinin

öngörüldüğü anlaşılmaktadır.

Komisyonomuzda, Kanun Tasarısının geneli üzerindeki görüşmelere geçilmeden önce İstanbul Milletvekili Mahmut TANAL'ın (2/240) esas numaralı "5275 sayılı Ceza ve

Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi”, (2/370) esas numaralı “5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi” ile (2/956) esas numaralı “5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi” nin İçtüzüğün 26 ncı maddesi uyarınca Komisyonumuz gündemine alınarak, İçtüzüğün 35 inci maddesi uyarınca (1/708) esas numaralı Kanun Tasarısı ile birleştirilerek görüşülmesine ve görüşmelere (1/708) esas numaralı Kanun Tasarısının esas alınmasına karar verilmiştir.

Komisyonumuzda Tasarının geneli üzerinde yapılan görüşmelerde;

- Tasarıda yer alan “kişinin kendisini daha iyi ifade edebileceğini beyan ettiği bir dilde sözlü savunma yapabilmesi” imkânının hukuk tekniği açısından uygulanmasının güç olduğu,

- Savunma hakkının kişinin yakalanmasından itibaren başlamasına rağmen, Tasarıda yer alan “kişinin kendisini daha iyi ifade edebileceğini beyan ettiği bir dilde sözlü savunma yapabilmesi” imkânının yakalamadan itibaren tanınmayıp kovuşturmanın sadece iki aşamasında tanınmasının savunma hakkını kısıtlayıcı bir durum yarattığı,

- Sanığın savunmasını yaparken getirmek zorunda olduğu tercümanın giderlerini Devlet tarafından karşılanmamasının ayrımcılığa neden olacağı, bu nedenle söz konusu düzenlemenin savunma hakkını kısıtlayan bir düzenleme olduğu,

- Tasarıda yer alan “kişinin kendisini daha iyi ifade edebileceğini beyan ettiği bir dilde sözlü savunma yapabilmesi” imkânı getiren hükmün, Türkçe bilen ve bilmeyen sanık ayrımı yaptığı ve yargılama dili konusunda belirsizlik yarattığı, bu hükmün Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi hükümleri kapsamında yeniden düzenlenmesi gerektiği,

- Tasarı ile sanıklara sadece sözlü savunma yaparken kendisini daha iyi ifade edebileceğini beyan ettiği bir dilde savunma yapma imkanı tanındığı, yazılı savunma için söz konusu imkanın tanınmadığı, oysaki kişinin kendisini en iyi yazılı olarak savunabileceği ve bu nedenle yazılı savunma için de söz konusu imkanın tanınması gerektiği,

- Tasarı ile evli hükümlülere tanınan eşleri ile görüşebilme imkanının kullanılması esnasında mahremiyetin sağlanabilmesi için ceza infaz kurumlarında uygun yerlerin tahsis edilmesi gerektiği,

- Tasarıda yer alan infazın ertelenmesine ilişkin hükümlerden, terör suçlarından mahkum olanların yararlanamamasına ilişkin düzenlemenin ayrımcılık yaratan bir düzenleme olduğu,

- Sanığın kendisini daha iyi ifade edebileceğini beyan ettiği bir dilde sözlü savunma yapabilmesi imkânının Anayasadaki resmi dilin Türkçe olması ilkesine aykırılık teşkil ettiği,

- Tutuklu ve hükümlülerin bulunduğu şartlar ve durumlar göz önünde bulundurulduğunda, bu Tasarının kanunlaşması halinde onların durumlarında önemli iyileştirmeler getireceği, şu an için bu iyileştirmeler yeterli görülmesi bile insan hakları açısından büyük memnuniyet verici olduğu,

- Savunma hakkını güçlendiren ve infaz rejimini iyileştiren Tasarı hükümlerinin toplum vicdanında ve halkın nazarında onay bulunduğu, zira hem infaz rejimi açısından hem de demokratik insan hakları açısından söz konusu düzenlemeler ile daha ileri bir seviyeye ulaşmak istendiğinin aşıkâr olduğu,

- Tasarıda savunma hakkının kullanılmasını zorlaştıracak olan ana dil kavramının seçilmemesinin doğru bir tercih olduğu, zira kişinin ana dilinde konuşması her zaman için kendisini daha iyi bir şekilde ifade edebileceği anlamına gelmediği, bu itibarla Tasarı ile benimsenen sistemin savunma hakkını güçlendiren bir mekanizma olduğu,

- Demokratik insan hakları yönünden Tasarı hükümlerinin tutuklu ve hükümlüler için ileri düzeyde haklar içerdiği, bu bağlamda tutuklu ve hükümlülere eşleri ile mahrem görüşme imkanı tanınmasının insancıl hukuk açısından takdire şayan bir adım olduğu,

şeklindeki görüş, değerlendirme ve eleştirileri müteakip, Hükümet adına yapılan tamamlayıcı açıklamalarda ise;

- Tasarı ile meramını anlatabilecek ölçüde Türkçe bilen sanığın sözlü savunmasını kendisini daha iyi ifade edebileceğini beyan ettiği başka bir dilde yapma imkanı tanındığı, metinde geçen ifadenin anadilde savunma olarak değil de bu şekilde seçilmesine bilhassa dikkat edildiği, metindeki ifadenin anadilde savunma ifadesinden daha geniş bir anlam ifade ettiği,

- Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde bulunan ikinci veya üçüncü nesil vatandaşlarımızın Türk anne-babadan dünyaya gelmelerine rağmen küçük yaşlardan itibaren orada bulunmaları nedeniyle Türkçeyi iyi kullanamadıkları, yine Türkiye'de devam eden birtakım yargulamalarda kendi anadilinin Kürtçe olduğunu ifade eden kişilerin büyük bir kısmının Kürtçe dil bilgisine yeterince sahip olmadığı, bu kişilerin anadilde savunma yapmaya zorlanması halinde kendilerini iyi bir şekilde savunamayacakları, bu nedenle metindeki "kendisini daha iyi ifade edebileceği bir dil" tanımlamasının özellikle seçildiği,

- Anayasa gereğince yargılama dilinin Türkçe olduğu, ancak yargılamanın iki hayati noktasında (iddianamenin okunması üzerine ve esas hakkındaki mütalaanın verilmesi üzerine) yargılanan kişiye söz konusu imkanın sunulduğu, söz konusu düzenlemenin sadece kovuşturma aşamasını kapsadığı, bu düzenlemenin belli bir ırka değil insan hakları çerçevesinde tüm ırklara getirilmiş bir hak olduğu, düzenlemede bu imkanın yargılamanın sürüncemede bırakılmasına yönelik olarak kullanılmaması için önleyici bir ibareye yer verildiği,

- Halihazırda ceza infaz kurumlarında bulunan 130 bin hükümlü ve tutuklunun yaklaşık 40 bininin evli olduğu, Tasarı ile evli hükümlülere eşle görüşme imkânı getirildiği, bu imkânın bir hak değil de bir ödül olarak değerlendirildiği, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin kararlarına bakıldığında da bunun bir hak değil ceza infaz kurumu kurallarına uyulduğu takdirde bir ödül olarak verileceğinin öngörüldüğü,

- Eşle görüşme imkanının üç ayda bir kez olmak üzere getirildiği, ancak fiziki altyapı imkanlarının sağlanması halinde daha kısa sürelerde görüşülmesi imkanının getirilmesi konusunda kanunda esneklik tanınmasına ilişkin olarak Komisyonda düzenleme yapılabileceği,

- 5275 sayılı Kanun'un mevcut halinde hapis cezasının hastalık nedeniyle ertelendiği tek halin hastalığın mahkûmun hayatı için kesin bir tehlike teşkil etmesi olduğu, bu durumda ağır hasta olanların Adli Tıp Kurumundan cezanın ertelenmesi için rapor alamayarak ceza infaz kurumlarında zor durumda kaldığı, bu nedenle Tasarı ile hastalık veya sakatlık nedeniyle ceza infaz kurumu koşullarında hayatını yalnız idame ettirememesi halinin de artık erteleme için bir neden olarak kabul edildiği,

- Bir yakınının ölümü veya hastalığı halinde hükümlüye veya tutukluya verilecek izinlerde kişinin geceyi nerede geçireceğine ilişkin kararı mevcut durumda kişi kolluğun nezaretinde olduğu için kolluğun karar verdiği ve zor durumda kalan kolluğun çoğunlukla kişiyi en yakın ceza infaz kurumunda konaklatmak istediği; Tasarı ile izne çıkan hükümlü veya tutuklunun öncelikle evinde veya yakın akrabasının evinde, güvenli görülen başka bir yerde veya gidilen yerde bulunan kapalı ceza infaz kurumunda kalmasına o yerin valisinin karar vermesine imkan tanındığı,

- Denetimli serbestlik tedbiri uygulanmak suretiyle açık ceza infaz kurumunda altı ayını doldurmak şartıyla hükümlülerin son bir yıllarını toplum içinde alternatif infaz yöntemiyle geçirmelerini sağlayan düzenlemedeki altı aylık süre şartının, Tasarı ile Aralık 2015 sonuna

kadar aranmayacağı; buradaki amacın uygulamadan doğan farklılıkları önlemek ve açık ceza infaz kurumlarında bulunan bir kısım kişilerin haksızlığa uğramalarını önlemek olduğu,

- Hapis cezasının hükümlünün istemi üzerine ertelenme süresinin mevcut halde en fazla altı ay iken, Tasarı ile genişletilerek iki yıla çıkarıldığı,

- Mevcut düzenlemenin açık ceza infaz kurumlarına yapılan nakillerin kurum görevlileri gözetiminde yapılmasını öngörürken, açık ceza infaz kurumlarında zaten dış güvenliğinin olmaması nedeniyle hükümlülerin firar etme risklerinin her zaman olabileceğinden yola çıkılarak Tasarı ile açık ceza infaz kurumlarına yapılan nakillerin kurum görevlisinin nezareti olmadan yapılacağı,

ifade edilmiştir.

Geneli üzerinde yapılan görüşmeleri müteakip yapılan oylama sonucunda Teklifler, Tasarı ve gerekçeleri Komisyonumuzca da benimsenerek 1/708 esas numaralı Kanun Tasarısı metni esas alınmak suretiyle maddelerin görüşülmesine geçilmiştir.

1/708 esas numaralı Kanun Tasarısının;

- 1 inci maddesi; 5271 sayılı Kanununun 202 inci maddesine eklenen fıkranın son cümlesinden önce gelmek üzere tercüme hizmetlerinin adli yargı adalet komisyonlarınca düzenlenen listeden sanığın seçeceği tercüman tarafından yerine getirilmesine ilişkin bir cümlenin eklenmesi suretiyle,

- 2, 3 ve 4 üncü maddeleri; aynen,

- 5 inci maddesi; 5275 sayılı Kanunun 51 inci maddesine eklenen (4) numaralı fıkrasında yer alan “üç ayda bir kez olmak üzere,” ibaresinin “iki ayda bir kez olmak üzere,” değiştirilmesi ve “yakın nezareti olmaksızın” ibaresinden sonra “mahrem” ibaresinin eklenmesi; yine 5275 sayılı Kanunun 51 inci maddesine eklenen (5) numaralı fıkrasında yer alan “ iki ayda bir kez olmak üzere,” ibaresinin “ayda bir kez olmak üzere,” değiştirilmesi suretiyle,

- 6 ncı maddesi; 5275 sayılı Kanunun 58 inci maddesinin üçüncü fıkrasının sonuna hükümlünün iaae giderlerinin kurum tarafından karşılanmasına ilişkin bir hükmün eklenmesi suretiyle,

- 7, 8, 9, 10, 11, 12 ve 13 üncü maddeleri; aynen,

kabul edilmiştir. Son olarak benimsenen değişikliklerle birlikte Tasarının tümü oylanmış ve kabul edilmiştir.

Ayrıca yukarıda yapılan değişikliklerin dışında aşağıdaki hususların esas komisyon olan Adalet Komisyonunca tartışılması ve değerlendirilmesi önerilmektedir. Buna göre:

- Sanık lehine çerçeve 1 inci madde de yapılan değişikliklerin olumlu karşılandığı, Türkçe bilen bir sanığın kendisini daha iyi ifade edebileceğini beyan ettiği başka bir dilde savunmasını yapmasının çok geniş bir anlamı bulunduğu, bu bakımdan maddenin bu haliyle kalmasında fayda bulunduğu,

- Mevzuatımızda sanık ve hükümlü haklarına kapsamlı olarak yer verildiği, bu hakların iyileştirilmesi ve daha etkili kullanılması için sürekli çalışmalar yapıldığı ancak sanığın karıştığı bir olayın karşısında bir veya birden fazla mağdurunda yer alabileceğinin dikkatlerden kaçtığı, bu bakımdan silahların eşitliği ilkesinin bir gereği olarak sanığa tanınan kendisini daha iyi ifade edebileceğini beyan ettiği başka bir dilde savunma yapma hakkının suçtan zarar gören mağdurlar içinde tanınması gerektiği,

- Çerçeve 2 inci madde düzenlemesi ile gebe olan veya doğurduğu tarihten itibaren altı ay geçmemiş bulunan kadınların hapis cezasının infazının geri bırakılmasına ilişkin düzenlemeden, 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamında yer alan suçlardan mahkûm olanlardan gebe kalanların hapis cezalarının geri bırakılmamasına ilişkin bir istisna getirildiği, bu istisnanın sadece terör suçlarından mahkum olan gebe kadınlara değil aynı zamanda toplumda infial oluşturmuş suçlar bakımından da (örneğin birden fazla kişiyi kasten öldüren, anne, babasını ve ailesini canavarca bir hisle katleden vs.) uygulanması gerektiği,

- Gebe kadınlar için hapis cezasının infazının geri bırakılması mekanizmasından, terör suçlusu gebe kadınların yararlandırılmaması istinasının Anayasanın eşitlik ilkesine aykırılık oluşturmaması bakımından bu hususun tekrar değerlendirilmesinin uygun olacağı, zira terör propagandası yapmış bir hükümlü kadına bu hakkın verilmemesine karşın toplum için daha yakın tehlike oluşturan bir suçtan dolayı hüküm giymiş bir kadına bu hakkın verilmesinin hakkaniyetli olmayacağı,

- Ömür boyu hapis cezasına çarptırılan hükümlü kadınların evli olmasa bile cezanın ertelenmesi uygulamasından yararlanmak için cezaevi içinden veya dışından birisi ile evlilik gerçekleştirebileceği göz önünde bulundurulduğunda, bir daha cezaevine dönmek arzusu ile bu hükümlülerin firar etme olasılığının çok yüksek olduğu, bu hususun Esas Komisyonunda bu yönüyle de tartışılması gerektiği,

- Çerçeve 3 üncü madde düzenlemesinde kasten işlenen suçlarda üç yıl, taksirle işlenen suçlarda ise beş yıl veya daha az süreli hapis cezalarının infazında çağrı üzerine gelen hükümlünün istemi üzerine Cumhuriyet Başsavcılığınca cezanın infazının ertelenmesi imkanından, disiplin hapsine mahkum olanların yararlanamayacağı Tasarıda belirtilmiş olmasına rağmen disiplin hapsinin yargılama sırasında verilen disiplin hapsi mi, cezanın infazı sırasında verilen disiplin hapsi mi olduğu hususunun açıklığa kavuşturulması gerektiği,

- Çerçeve 5 inci madde de yapılan değişiklikler ile hükümlülerin aileleri ile daha sık görüşmelerine imkan tanınmış olmakla birlikte ceza infaz kurumu personelinin yakın nezareti olmaksızın gerçekleştirilecek bu görüşmelerde, kişiler arasındaki ilişkinin mahremiyetini sağlayacak tedbirlerin alınmasının zorunluluk arz ettiği, bu bakımdan mahrem görüşme şartlarının oluşturulabilmesi için cezaevlerinde gerekli fiziki alt ve üst yapının bir an önce tamamlanması ve mahrem görüşmenin gerçekleştirilebilmesi için gerekli tedbirlerin alınması gerektiği,

- Çerçeve 6 ncı maddede yapılan değişiklik ile cezaevinde bulunan hükümlünün devletin koruması altında olması nedeniyle nakil esnasındaki iâşe masraflarının kurum tarafından karşılanmasının gerektiği,

ifade edilmiştir.

Raporumuz Adalet Komisyonuna sunulmak üzere Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına saygı ile arz olunur.

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU METNİ

Esas No: 1/708

19/12/2012

Karar No: 32

CEZA MUHAKEMESİ KANUNU İLE CEZA VE GÜVENLİK TEDBİRLERİNİN İNFAZI HAKKINDA KANUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR

KANUNU TASARISI

MADDE 1- 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 202 nci maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan “Bu madde hükümleri,” ibaresi “Birinci ve ikinci fıkra hükümleri,” şeklinde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“(4) Meramını anlatabilecek ölçüde Türkçe bilen sanık,

- a) İddianamenin okunması,
- b) Esas hakkındaki mütalâanın verilmesi,

üzerine sözlü savunmasını, kendisini daha iyi ifade edebileceğini beyan ettiği başka bir dilde yapabilir. Bu durumda sanık, savunma yapacağı oturumda tercümanını hazır bulundurmak zorundadır. **Bu durumda tercüme hizmetleri, adli yargı adalet komisyonlarınca düzenlenen listeden, sanığın seçeceği tercüman tarafından yerine getirilir.** Bu imkân, yargılamanın sürüncemede bırakılması amacına yönelik olarak kötüye kullanılamaz.”

MADDE 2- 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun 16 ncı maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan “üçer aylık” ibaresi “birer yıllık” şeklinde değiştirilmiş, dördüncü fıkrasına aşağıdaki cümleler ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamında yer alan suçlardan mahkûm olanlardan kapalı ceza infaz kurumuna girdikten sonra gebe kalanlar hakkında bu fıkra hükmü uygulanmaz. Bu kişilerin cezası, ceza infaz kurumlarında kendileri için düzenlenen uygun yerlerde infaz olunur.”

“(5) Maruz kaldığı ağır bir hastalık veya sakatlık nedeniyle ceza infaz kurumu koşullarında hayatını yalnız idame ettiremeyen ve toplum güvenliği bakımından tehlike oluşturmayacağı değerlendirilen mahkûmun cezasının infazı, üçüncü fıkrada belirlenen usûle göre iyileşinceye kadar geri bırakılabilir.”

MADDE 3- 5275 sayılı Kanunun 17 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“MADDE 17- (1) Kasten işlenen suçlarda üç yıl, taksirle işlenen suçlarda ise beş yıl veya daha az süreli hapis cezalarının infazı, çağrı üzerine gelen hükümlünün istemi üzerine, Cumhuriyet Başsavcılığınca ertelenebilir.

(2) Erteleme, her defasında bir yılı geçmemek üzere, en fazla iki kez uygulanabilir.

(3) Erteleme süresi içinde, hükümlü hakkında kasten işlenen bir suçtan dolayı kamu davası açılması hâlinde, erteleme kararı kaldırılarak ceza derhal infaz olunur.

(4) Birinci fıkra hükmü;

a) Terör suçları, örgüt faaliyetleri çerçevesinde işlenen suçlar ve cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlardan mahkûm olanlar,

b) Mükerrirlere özgü infaz rejimi uygulanmasına karar verilenler,

c) Disiplin veya tazyik hapsine mahkûm olanlar,

hakkında uygulanmaz.

(5) Birinci fıkrada belirtilen hapis cezalarının infazına başlanmış olsa bile, hükümlünün yüksek öğrenimini bitirebilmesi, ana, baba, eş veya çocuklarının ölümü veya bu kişilerin sürekli hastalık veya malûllükleri nedeniyle ailenin ticari faaliyetlerinin yürütülebilmesinin veya tarım topraklarının işlenebilmesinin imkânsız hâle gelmesi veya hükümlünün hastalığının sürekli bir tedaviyi gerektirmesi gibi zorunlu ve çok ivedi hâllerde, Cumhuriyet Başsavcılığınca altı ayı geçmeyen sürelerle hapis cezasının infazına ara verilebilir. Ancak bu ara verme iki defadan fazla olamaz.

(6) Erteleme isteminin kabulü, güvence gösterilmesine veya diğer bir şarta bağlanabilir.”

MADDE 4- 5275 sayılı Kanunun 19 uncu maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“(2) Kasten işlenen suçlarda üç yıl, taksirle işlenen suçlarda ise beş yıldan fazla hapis cezasının infazı için doğrudan yakalama emri çıkarılır.”

“(3) Adli para cezasından çevrilen hapsin infazında hükümlüye öncelikle çağrı kâğıdı gönderilir.”

MADDE 5- 5275 sayılı Kanunun 51 inci maddesinin üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

“(3) Hükümlülere ödül olarak; azamî ziyaret süresi uygulanabileceği gibi tek kişilik odalarda televizyon bulundurma imkânı, takdir belgesi, hediye veya tavsiye mektubu verilebilir. Ayrıca, hükümlülerin sosyal, kültürel ve sportif etkinliklerden öncelikli olarak ve daha uzun süreli yararlanmaları sağlanabilir.”

“(4) Kapalı ceza infaz kurumlarında bulunan evli hükümlüler, **iki** ayda bir kez olmak üzere, üç saatten yirmidört saate kadar eşleri ile ceza infaz kurumu personelinin yakın nezareti olmaksızın **mahrem** görüşme yapabilir.

(5) Çocuk hükümlülere, ayda bir kez olmak üzere, üç saatten yirmidört saate kadar ana ve babasıyla veya vasisiyle ceza infaz kurumu personelinin yakın nezareti olmaksızın aile görüşmesi yaptırılabilir.

(6) Ödüllendirme sisteminin usûl ve esasları ile bu ödüllerden yararlanmanın kapsam ve şartları, suç türleri dikkate alınarak yönetmelikle belirlenir.”

MADDE 6- 5275 sayılı Kanunun 58 inci maddesinin üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde, dördüncü fıkrasında yer alan “Nakil” ibaresi “Görevli nezaretinde yapılan nakiller” şeklinde değiştirilmiştir.

“(3) Çocuk eğitimevlerine nakiller kurum görevlisinin nezaretinde yapılır. Açık ceza infaz kurumlarına nakiller ise kurum görevlisi olmaksızın yapılır. Bu hâlde hükümlünün, aynı il sınırları içinde bulunan ceza infaz kurumları arasındaki nakillerde aynı gün içinde; farklı illerde bulunan ceza infaz kurumları arasındaki nakillerde ise kurum amirinin kırksekiz saati geçmeyecek şekilde belirleyeceği süre içinde, nakledildiği açık ceza infaz kurumuna giriş yapması gerekir. **Hükümlünün iase giderleri kurum tarafından karşılanır.**”

MADDE 7- 5275 sayılı Kanunun 83 üncü maddesinin birinci fıkrasının sonuna aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“Çocuk hükümlüler için ziyaret süresi bir saatten az üç saatten fazla olmamak üzere belirlenir.”

MADDE 8- 5275 sayılı Kanununun 94 üncü maddesinin ikinci fıkrasının ikinci cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Hükümlünün, izin süresi içinde gece konaklaması gerektiği takdirde, kendi evi veya (a) bendinde belirtilen bir yakınının evinde, güvenli görülen başka bir yerde ya da gidilen yerde bulunan kapalı ceza infaz kurumunda kalmasına, güvenlik hususu değerlendirilmek ve gerekli güvenlik tedbirleri alınmak suretiyle, gidilen yerin valisi tarafından karar verilir.”

MADDE 9- 5275 sayılı Kanununun 95 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “yılda en çok üç kez olmak üzere her defasında” ibaresi “üç ayda bir,” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 10- 5275 sayılı Kanununun 116 ncı maddesinin dördüncü fıkrasının birinci cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“İkinci ve üçüncü fıkraya göre izin verilen tutuklunun, izin süresi içinde gece konaklaması gerektiği takdirde, kendi evi veya ikinci fıkrada belirtilen bir yakınının evinde, güvenli görülen başka bir yerde ya da gidilen yerde bulunan kapalı ceza infaz kurumunda kalmasına, güvenlik hususu değerlendirilmek ve gerekli güvenlik tedbirleri alınmak suretiyle, gidilen yerin valisi tarafından karar verilir.”

“(5) Dördüncü fıkra ile 94 üncü maddenin ikinci fıkrasının uygulamasına ilişkin usûl ve esaslar Adalet ve İçişleri bakanlıklarınca müştereken hazırlanacak yönetmelikle belirlenir.”

MADDE 11- 5275 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 4- (1) 105/A maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde ve ikinci fıkrasında belirtilen altı aylık süre şartı 31/12/2015 tarihine kadar uygulanmaz.”

MADDE 12- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 13- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.